

УДК 747

ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ КОВОРКІНГІВ

ТВОРОНОВИЧ Ігор, КАЩЕНКО Олександр
Київський університет будівництва і архітектури, Київ, Україна
igorwork19@gmail.com
kashchenko.ov@knuba.edu.ua

Авторами розглядаються особливості дизайн-проекткування коворкінгів з урахуванням принципів універсального дизайну, їх типологічні особливості, пропонується класифікація просторів коворкінгу.

Ключові слова: коворкінг, універсальний дизайн, фаблаб, мейкерспейс, доступність, типологічні особливості.

ВСТУП

Феномен коворкінгу органічно інтегрувався у сучасне життя багатьох мегаполісів світу. Такі простори є невід'ємною частиною життя багатьох фрілансерів, людей, які працюють на віддаленні або бізнесменів, які запускають нові стартапи. Історія коворкінгу розпочалась у 2005 році і відтоді ця концепція кардинально еволюціонувала.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Спираючись на фактологічний матеріал, можна проаналізувати існуючий історичний досвід та визначити типологічні особливості коворкінгів. Оскремою задачею є встановлення ролі універсального дизайну у формуванні просторів коворкінгу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Один із ініціаторів коворкінгів Б. Нойберг вперше задумав такий простір у 2005 році, коли переживав важкі фінансові часи. Він задумав власний стартап, але відчував конфлікт: як знайти спосіб поєднати почуття незалежності у власній роботі з співпрацею з громадою та іншими.

Хоча Б. Нойберг започаткував перший офіційний коворкінг, подібні ідеї поряд з ним вже були частково реалізовані. Простір C-base, що був заснований в Берліні в 1995 році, був серед перших хакерських просторів у всьому світі, що вважається попередником сучасних просторів коворкінгу.

У 2006 році відкрився і очолив глобальний рух коворкінгів Citizen Space у Сан-Франциско. У 2007 році у світі вже функціонувало 75 коворкінгових просторів. Відтоді починається тенденція їх активного розвитку – їх кількість подвоюється майже щороку. У 2012 році коворкінг-спільнот стає більше ніж 3000. [1] [3]

Зараз це стало глобальним явищем – коворкінг-простори з'являються у більшості великих міст із щорічним зростанням на 24,2%. Передбачається, що до 2022 року коворкінгів буде більше ніж тридцять тисяч та очікується понад

5 мільйонів членів спільнот коворкінгів. За прогнозами соціологів на 2024 рік прогнозується наявність 40 000 коворкінг-спільнот по всьому світу. Станом на 2021 рік у світі є десятки найбільших коворкінгових компаній, включаючи франшизи з філіями у кількох містах. Поки такі великі компанії як Impact Hub, WeWork та Industrious домінують на світовому ринку [1–3].

Із опрацьованого досвіду можна виокремити такі типи коворкінгів:

- **багатоцільові** з універсальним плануванням;
- **з подібною функцією** (коворкінг для спеціалістів близьких галузей: дизайн + мистецтво);
- **гібридні** (із протилежно різними функціями: коворкінг + спортзал);
- **спеціалізовані** (студії візуального мистецтва, коворкінги для юристів, танцювальні студії, фотостудії);
- **за метою** – для розробки ідей, виготовлення прототипів, виготовлення товару (мейкерспейси, хакерспейси, фаблаби);
- **за типом обладнання** (спеціалізоване обладнання, універсальні);
- **за архітектурою простору** (монопростір, диференційований простір, блокований простір, відокремлений та ін.);
- **за типом планування** (одночарунковий, полічарунковий);
- **за місцем розташування** (міські, селищні);
- **за часом перебування** (коворкінг + колівінг, коворкінг + готель);
- **віртуальні простори** (mozilla hubs, VRchat).

Аспект універсального дизайну та «третього простору» у формуванні коворкінг-просторів.

За визначенням Рея Ольденбурга простори коворкінгу підпадають під концепцію «третього простору». Р. Ольденбург називає "першим простором" – простір житла, "другим простором" – робоче місце, де люди насправді можуть проводити більшу частину свого часу, «третьим простором» – місця, де індивід відпочиває або проводить певний час у спілкуванні або неформальній співпраці із громадою, де людина зустрічає знайомих або ж заводить нові знайомства. У таких просторах формується продуктивний клімат співпраці, що базується на певних принципах [4, 5]. Наведемо основні із них, які характерні для просторів коворкінгу:

1. Урівнюючий простір. Для відвідувачів третього простору соціальний чи економічний статус іншої людини не має значення. У такому просторі не встановлено формальні критерії членства. Відсутність соціо-демографічних, фінансових чи будь-яких інших обмежень сприяє згуртуванню спільноти. У третій місцях цінні особистісні якості, а не життєвий успіх, етнічна, статева приналежність. [4]

2. Третій простір, зазвичай, знаходиться близько від роботи або дому індивіда, що його відвідує. Саме доступність, як географічна так і архітектурна, робить цей простір комфортним та зручним для частого відвідування. Оскільки формальні соціальні інститути (дім, робота, школа, університет) займають

основний час індивіда, треті простори мають бути доступними (тобто відкритими) і у робочий і у неробочий час [4, 5].

Можна зробити висновок, що коворкінги – це місця, де часто змінюється публіка, а також пропонується ідея «загальної співпраці», тобто у таких просторах збільшується вірогідність контакту людей із різних соціальних, етнічних, вікових груп.

Тож, принципи універсального дизайну просторів, що навів Р. Мей, а згодом трансформували Штайнфельд та Мейзл, є дуже важливими при формуванні архітектурного клімату для ефективної та психологічно комфортної співпраці:

1. Відповідність тілу (будь-яка річ у просторі повинна бути зручною).
2. Комфорт (дотримання вимог у просторі, які б відповідали бажаним межах функціонування організму у просторі).
3. Поінформованість (забезпечення того, що інформація легко сприймається і може бути піддана критиці).
4. Розуміння (створення методів роботи та використання інтуїтивних, зрозумілих та однозначних сигналів у просторі).
5. Здоровий стан (сприяння зміцненню здоров'я, уникненню захворювань та запобіганню травматизму у просторі).
6. Соціальна інтеграція (ставлення до всіх груп населення гідно та з повагою).
7. Персоналізація (включення у простір можливостей для вибору та вираження індивідуальних потреб).
8. Культурна відповідність (повага до культурних, соціальних, економічних цінностей та врахування екологічного контексту будь-якого дизайнерського проекту) [6].

Із прикладів багатьох мейкерспейсів та принципів коворкінгу можна сказати, що принципи універсального дизайну вже частково є закладеними у концепцію «загальної співпраці», яку транслюють простори коворкінгу. Можна відмітити також, що принципи універсального дизайну слугують в якості принципів проектування просторів коворкінгу та нормами поведінки у цих просторах.

Містобудівні аспекти розташування коворкінгів.

Оскільки створення коворкінгу – це рішення громади і залежить від формування спільноти, то його місце розташування також часто є ситуативним та залежним від потреб громади, що його формує. Окрім ситуативних умов, можна відмітити формування коворкінгів біля інтелектуальних зон – шкіл, університетів, технопарків.

Із опрацьованого досвіду можна виокремити такі містобудівні аспекти розташування коворкінгів:

- висока щільність населення або близькість зацікавленої громади;
- зручна транспортна доступність,
- близькість природної рекреації;
- можливість розширення;
- можливості інноваційного розвитку.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши досвід, можна зазначити, що коворкінги – це тренд, що активно розвивається. Для дизайн-проекування нагальним є дослідження умов їх створення на теренах України, розробки їх типології, архітектурно-планувальних схем та принципів організації. Сучасність, екологічність і відповідність умовам та принципам універсального дизайну є також характерною ознакою просторів коворкінгу.

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://www.andcards.com/blog/tips/what-is-coworking-space/#who-introduced-the-term>.
2. <https://www.coworker.com/mag/what-is-coworking>.
3. <https://www.coworkingresources.org/blog/history-of-coworking>.
4. Oldenburg, Ray (1991). *The Great Good Place*. New York: Marlowe & Company. ISBN 978-1-56924-681-8. (Paperback).
5. Oldenburg, Ray (2000). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories about the "Great Good Places" at the Heart of Our Communities*. New York: Marlowe & Company. ISBN 978-1-56924-612-2.
6. *Universal Design: Creating Inclusive Environments* by Steinfeld, E., & Maisel, J. Hoboken, NJ: Wiley, 2012.

TVORONOVYCH I., KASHCHENKO O. DESING OF COWORKING

The authors consider the features of design of coworking spaces taking into account the principles of universal design, their typological features, the classification of coworking spaces is offered.

Key words: *coworking, universal design, fablab, makerspace, accessibility, typological features.*